

Дзеркало для вихователя

ОРГАНІЗАЦІЯ ХУДОЖНЬО-МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ЗАСОБАМИ ВЕРЛІБРІВ

Аспекти мовленнєвої діяльності наскрізно проходять через усе життя дитини, бо мовлення — це засіб і спосіб реалізації життєдіяльності в різних її формах і виявах. Зміст мовленнєвої діяльності має зацікавлювати малю, утримувати їхню увагу, оптимізувати мисленнєву, мовленнєву активність.

Наш педагогічний колектив уже кілька років поспіль орієнтує свою педагогічну пошукову роботу на організацію художньо-мовленнєвої діяльності дошкільників засобами верлібрів.

ВЕРЛІБРИ — особливі вірші, майже завжди коротенькі, лаконічні — лише три-чотири рядки, вірші-малюнки. Ці поезії треба навчитися слухати, сприймати, уявляти. І тоді за коротенькими рядками можна побачити цілий світ.

Отже, верлібр — (франц. *vers libre* — вільний вірш) — неримований, нерівно наголошений віршорядок, водночас вважається і ліричним жанром.

Верлібри — це вірші, які не поділяються на строфи, мають різну кількість наголосів у рядках і різну «довжину» рядків.

Художньо-мовленнєва, мовленнєво-творча діяльність є запорукою формування мовленнєвої особистості, основою становлення особистісної культури, самовизначення дитини як частини спільноти.

Такі вірші мають давнє походження — вони беруть свій початок в усній народній творчості. Однією з їх особливостей є те, що вони мають **групи рядків, кожна з яких висловлює певну завершену думку**. Причому думка ця може бути дуже глибокою, здатною викликати інші роздуми:

край берега
плинуть
пагорби сіл
серединою
луки цвітуть

Михайло Григорів

Як бачимо, тут в одному вірші наче дві картинки — і ці картинки між собою розділилися.

Ще однією особливістю верлібрів є те, що **в них може не бути розділових знаків**.

У поезії, зокрема й у верлібрах, надзвичайно важливе значення має емоційність, вияв почуттів.

Малі поетичні форми, верлібри, можуть змусити нас усміхнутися або розсміятися, засумувати або розчулитися, замріятися або надихнути на добрі справи.

І тому, ознайомлюючи дітей із верлібрами, які доступні їхній уяві й сприймаються з подивом, радістю, намагаємося розвивати емоційну сферу дошкільнят, **учимо бути уважними й бачити все красиве навколо себе, а побачивши, уміти передати це художньою мовою**.

Зусиллями всього педагогічного колективу зібрані відомості про історію розвитку верлібрів, малих поетичних форм, зібрано бібліотечку верлібрів із серії сучасної дитячої поезії українських поетів Василя Голобородька «Віршів повна рукавичка», Михайла Григоріва «Зелена квітка тиші», а також Валентини Запорожець, Миколи Воробйова, Миколи Вінграновського та інших поетів сучасності.

Ми класифікували поезію верлібрів за сферами життєдіяльності в межах Базової програми «Я у Світі» та робимо перші спроби створення власної, авторської збірки верлібрів.

Постійно перебуваємо у творчому пошуку оптимальних форм і методів організації художньої, мовленнєво-ігрової діяльності, які сприяли б розвитку мовленнєвої компетентності, креативності мислення та виховання любові до дивовижного світу сучасної дитячої української поезії, а саме, верлібрів.

Своєрідність верлібрів для малю полягає в радісному спогляданні неприродних, звичайних, на перший погляд, природних явищ, цікавих пригод, що відбуваються в розмаїтому й незбагненному світі природи. Розгляд незвичних за композицією та виконанням малюнків до поезії верлібрів викликають у дітей здивування та усміх. (Художник Інга Леві, «Віршів повна рукавичка» Василя Голобородька; художник Володимир Штанко, «Зелена квітка тиші» Михайла Григоріва.)

Як ми з'ясували, діти, на відміну від дорослих, легко сприймають вільні вірші, емоційно реагують, відгукуються на них, уявно перевтілюються в поетичні образи, можуть розвивати сюжетний зміст твору. Утім, цьому має передувати багатогранна робота й насамперед спостереження, мандрівки в природу, плодовий сад, до квітників, що ростуть на території садочка й ваблять малят своїм розмаїттям у всі пори року.

Обмін враженнями, цікавинками, поміченими у природному довкіллі, новими іграшками, незвичайними подіями відбувається в колі, на «ранкових зустрічах». Використовуємо «крісло автора», де кожна дитина, на бажання, може побувати в ролі оповідача, казкаря, поета й спробувати свої сили у віршуванні, складанні міні-розповідей, казок.

Зі старшими дошкільниками практикуємо слухання верлібрів з одночасним спогляданням «картини» — відтворення дійства поетичного твору за допомогою силуетного зображення, засобами фотомистецтва, анімації, комп'ютерної графіки. Тобто, слухаючи таку незвичайну поезію, діти водночас споглядають, який вигляд мають верлібри на картині.

Такий спосіб подання дітям неримованих вільних віршів сприяє кращому розумінню, сприйманню цієї поезії, запам'ятовуванню, рефлексії, а також при тактовній допомозі педагога викликає в дітей бажання висловлювати власні судження, думки, міркування.

Так, наприклад, слухаючи верлібр Л. Шиян «Осінь»:

«Сидить павучок на билинці, пускає павутинку.

— **Нащо? — Мух ловити, — сказав Жук.**

— **Гойдатися, — сказав Тимко.**

— **Летіти, — сказала Калинка.**

Дмухнув вітерець, знялася сріблянка, на ній павучок.

— **Пропав, — каже Жук.**

— **Летить, — каже Тимко.**

— **Осінь, — сказала Калинка»,**

діти відчували сумний настрій неповторної осінньої пори «бабиного літа», яка короткочасно дарує нам погожі, ясні дні. Малята разом із вихователем фантазували, розвивали зміст поезії; висловлювали свої судження про те, кому й для

чого могла б іще знадобиться павутинка; «білочці — нанизувати свої припаси на зиму», «пташкам — сушити ягідки калини, горобини, шипшини для того, аби було що їсти взимку», «листочкам — подорожувати», «жучку-сонечку — щоб спіймати сонячні промінчики й надовго утримати пору «бабиного літа», «осені — нанизувати намисто з дощових краплинок».

Наступним етапом мовленнєво-творчої роботи стало **створення дітьми плетива** — павутинки з ниток і вати та прикрашання її мовними перлинками, наприклад: «павутинка — біла, ніжна, срібна, легенька, летюча, чарівна, замріяна, лагідна». Уявні подорожі на павутинці в теплі краї, на інші планети — мовленнєво-творча діяльність наступного етапу з дітьми.

І прикінцевий етап — **створення дітьми власних книжечок-маляток і перші спроби віршування із залученням родин вихованців.**

Ознайомлюючи дітей із змістом верлібру Валентини Запорожець «Сонечко і весна»:

«Сонечко любить Весну.

Коли приходить Весна,

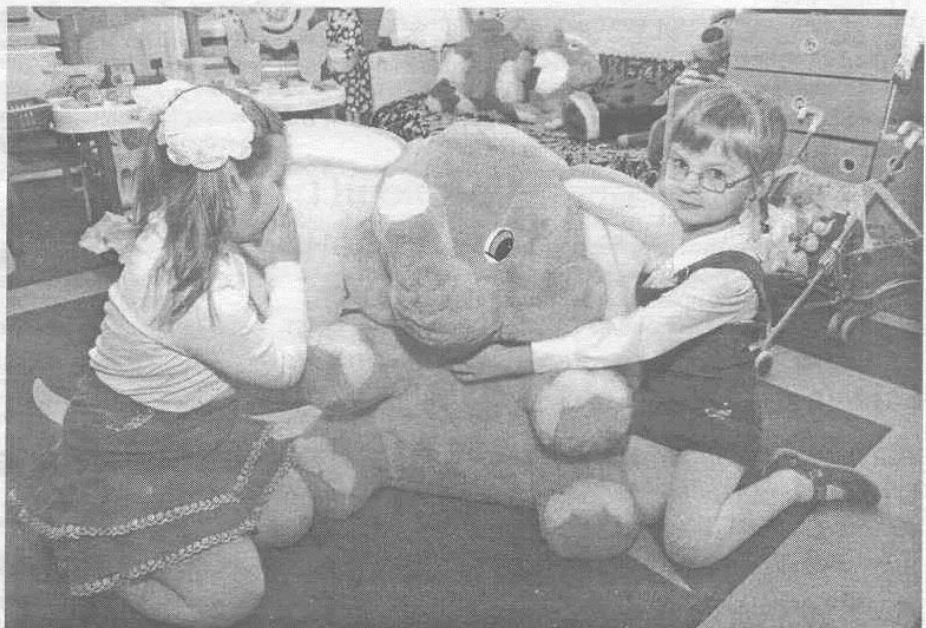
воно теплішає,

і щоб довше побути з нами,

навіть прокидається раніше, —

у відповідь почули дитячі міркування: «Сонечку хочеться подовше побути з весною, бо в нього тоді багато роботи», «Сонечко передає своє тепло комахам, рослинам, діткам, щоб вони краще зростали».

На запитання: чи буває країна вічної Весни, діти давали ствердну відповідь і змальовували її словесно, а потім і фарбами такою, «де завжди тепло, радісно і ніколи не буває сумно», «де всі діти чемні, слухняні, а дорослі — всі добрі й не бувають злими», «де рідні — здорові й не хворіють».

По секрету слоненятку розповімо верлібр

ОТЖЕ, педагоги ДНЗ «Теремки» здійснюють систематичну, послідовну, планомірну роботу з організації художньо-мовленнєвої діяльності засобами верлібрів:

- створення мовленнєвого, предметно-розвивального середовища в ДНЗ;
- використання в роботі з дітьми художньої дитячої книги й створення власних авторських книжок-маляток;
- використання поетичних творів і, зокрема, верлібрів на заняттях із розвитку мовлення, а також в інших видах художньо-мовленнєвої діяльності через інтеграцію навчання;
- проведення щоденних ранкових зустрічей, бесід-полілогів у колі, що сприяють розвитку творчих, комунікативно-мовних здібностей, формуванню позитивних моральних рис характеру особистості дошкільника;
- розроблення ігор-занять мовленнєво-художнього змісту за ідеями верлібрів із використанням програм Microsoft Office — Word, PowerPoint — графічних редакторів тощо;
- використання верлібрів із метою виховання моральних, громадянських рис особистості дітей та здійснення повсякденної виховної роботи: «Сонечко нашої доброти», «Джерела доброти», «Морквинки-добринки», «Дерево доброти», «Чесноти української дитини»;
- використання верлібрів із метою формування екологічної культури дітей і створення плаката «SOS», який щомісяця «подорожує» групами ДНЗ;
- залучення родин вихованців до організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей із метою створення родинних газет, наприклад: «Мовленнєві перлини нашої родини», «Нема краще, як родина», «Родинна квітка».

Методична робота з педагогами підпорядкована інтерактивним методам навчання: це тренінги, семінари-практикуми, творчі педагогічні «майстерні», під час проведення яких опрацьову-

ються креативні освітні технології з методики організації художньо-мовленнєвої діяльності, цікаві новачі, обговорюється доцільність, актуальність їх використання на сучасному етапі.

Отже, ознайомлюючи дітей із верлібрами, наші педагоги переконані, що дітям цілком доступна ця поезія. Бо діти завжди відкриті до нового; а від педагогів потрібна праця, творчий пошук, енциклопедичні знання, щоденне прагнення до самовдосконалення, закоханості в поетичне слово й бажання осягати незвідане, але неймовірно цікаве.

На нашу думку, слід якомога раніше починати розширювати світогляд дітей і збагачувати їхню мовленнєво-творчу діяльність засобами поезії і, зокрема, верлібрів. Бо мовленнєво-творча діяльність є однією з важливих складових формування психологічної готовності старших дошкільників до навчання у школі.

Завдяки такій поглибленій, багатогранній мовленнєво-творчій діяльності, наші випускники часто-густо легко й швидко адаптуються у шкільному соціумі, відкриті в спілкуванні з однолітками й педагогами, уміють чітко й правильно висловлювати свої думки.

Використана література

1. Богуш А., Гавриш Н., Котик Т. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах. — К.: Слово. — 2006.
2. Богуш А., Гавриш Н. Дошкільна лінгводидактика. — 2007.
3. Богуш А., Луцан Н. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників. — К.: Слово. — 2008.
4. Григорів М. Зелена квітка тиші. — К.: Грані-Т, 2011.
5. Голобородько В. Віршів повна рукавичка. — К.: Грані-Т, 2011.

Галина СУНДУК,
завідувач;

Анна КРАСНОЩОК,
вихователь-методист, ДНЗ «Теремки»,
м. Бровари, Київська обл.

Р. С. У наступному році в серії книжок «Дитячий садок. Бібліотека» вийде книжка з практичними матеріалами щодо ознайомлення дітей із верлібрами.

**Полюбіть наші книжки так,
як любимо їх ми!**

Зеркало для вихователя